

La ceràmica ibèrica de Fontscaldes, una manifestació cultural de l'iberisme tardà. Acostant-nos al centenari del seu descobriment (II)

M. Ester Fabra

Estat de degradació i abandonament del forn l'any 1967. (Foto: Arxiu Municipal de Valls / Alfons Galimany)

L'any 1987, el Servei d'Arqueologia de la Generalitat va autoritzar una actuació dins del forn destinada a actualitzar la planimetria completa de l'estructura i la realització d'una neteja que, desafortunadament, va ser massa agressiva i va contribuir, juntament amb precarietat ja existent, a accentuar la degradació de l'únic arc que encara quedava del forn. A resultes de les humitats i de la pèrdua de material, la Comissió d'Arqueologia de l'IEV va haver de construir un suport al mateix arc per tal d'evitar-ne la caiguda.

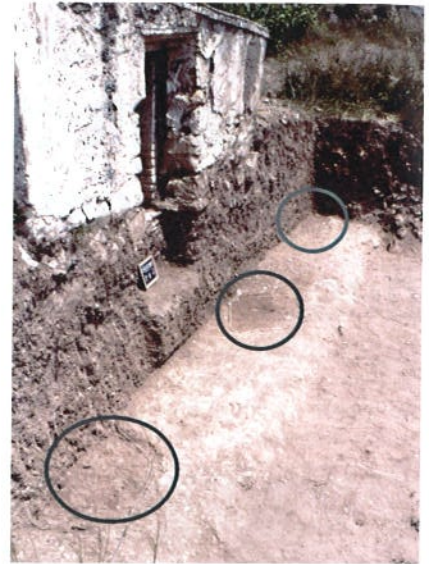
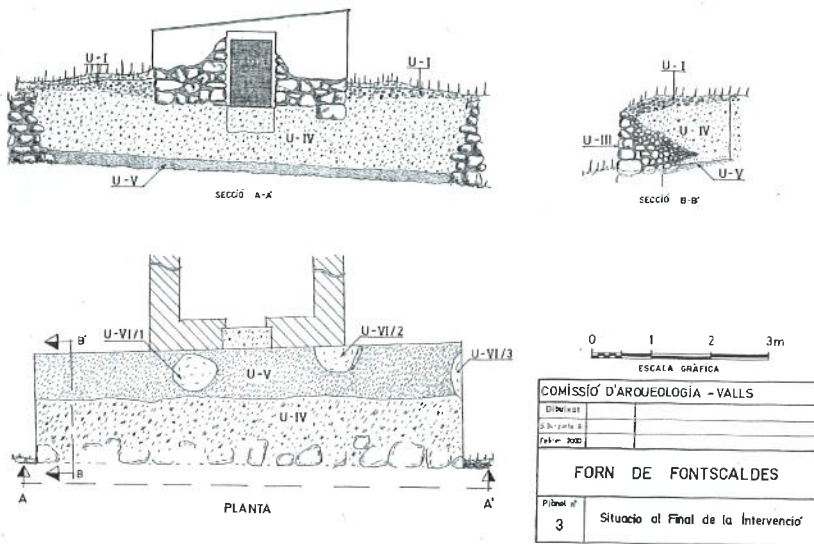
L'any 1991 es va realitzar una excavació davant del cobert que allotjava

Dues fotografies que ens permeten veure la segona coberta de protecció del forn, que va restar dempeus fins l'any 1993. (Foto: Samuel Burguete)

A finals dels anys cinquanta, per iniciativa de l'escultor Josep Busquets i l'AAEET, es va construir una segona caseta que reposava sobre els murs del praefurnium. Aquest aixopluc fou utilitzat durant molt de temps com a refugi per part dels pagesos. Amb la creació de la Comissió d'Arqueologia de l'IEV (1975), la col·locació d'una reixa de ferro a l'entrada (1976) i la periòdica vigilància del lloc arqueològic es van eradicar els actes vandàlics i l'abandonament del forn (Fabra i Burguete, 1988).

Dues fotografies que ens mostren l'estat del forn l'any 1988. (Fotos: Samuel Burguete)

Excavacions al forn l'any 1991. Aparició de les tres cubetes a l'entrada del forn, tal com apareixen recollides a la planimetria generada i en una fotografia. (Imatges: Samuel Burguete)

el forn. Es va desfer un marge de pedra seca i es va excavar fins a arribar al nivell original del forn. De l'excavació en destaca l'aparició de tres petites cubetes fetes retallant les argiles i protegides amb llicorelles. Les cubetes es trobaven farcides de fang i es van interpretar com a pastadors per a petites reparacions del forn o per segellar l'entrada o per tancar forats d'entrada d'aire a semblança del forn romà aparegut a les Planes del Roquís, a Reus (Vilaseca i Adiego, 2000).

Aquesta actuació va coincidir amb un acord entre el Servei d'Arqueologia de la Generalitat i la Comissió d'Arqueologia de l'IEV / Museu de Valls per a la realització d'un projecte arquitectònic, subvencionat per la Diputació de Tarragona, que contemplava la restauració, consolidació i condicionament del forn i el seu entorn. L'esmentat projecte comprenia la construcció d'un nou edi-

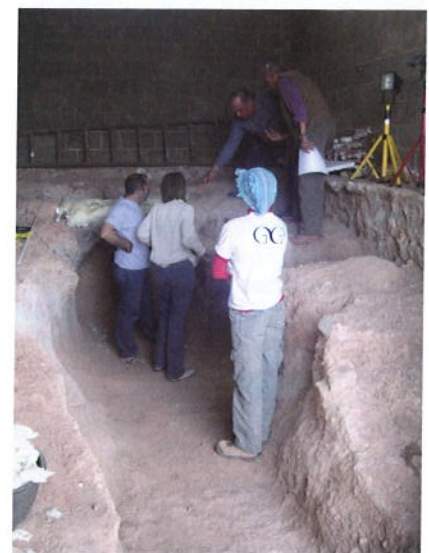
fici, més espaiós i modern, el qual permetria veure sense cap dificultat tot el forn, amb l'entrada a peu pla. L'any 2006, seguint els treballs de conservació i restauració, es va poder aconseguir el finançament suficient per consolidar i netejar tota l'estructura, reintegrar parcialment l'únic arc existent de la cambra de combustió i refer un altre dels arcs perduts partint dels dibuixos realitzats per J. Colominas i les fotografies de Pere Català Pic.

Amb aquesta actuació, s'ha aconseguit garantir la conservació del monument i evitar-ne l'ensulsiada total. Al mateix temps, s'han dotat les restes d'una imatge didàctica que mostra més adequadament el seu funcionament, amb les entrades d'escalfor a la cambra de cocció i el tir del forn original.

A principis dels anys vuitanta del segle passat, es va produir la troballa

fortuïta de dos testers. El primer (I) va ser producte del seguiment puntual realitzat per la Comissió d'Arqueologia durant la instal·lació d'un conjunt de pals de conducció elèctrica que travessava la partida de la Fonteta. El segon (J) va ser localitzat al Serral durant la construcció dels fonaments d'una casa particular.

L'any 1991, el nou projecte de la variant N-240 al pas per Fontscaldes va fer necessària la prospecció arqueològica d'aquesta zona fruit de la qual es va descobrir un nou tester (K). La zona on es va descobrir es considerava estèril fins aquell moment, ja que no mostrava materials arqueològics en superfície.

Les tres fotografies recullen diferents moments de la restauració del forn, l'any 2006. (Fotos: M. Ester Fabra)

Fotografia aèria actual de la zona del jaciment, en la qual s'indica la situació dels testers I i J, apareguts als anys vuitanta del segle passat a les partides de la Fonteta i el Serral, juntament amb la localització dels testers E i H, apareguts durant les excavacions del 1920.

Fotografia aèria actual de la zona del jaciment, que mostra la situació del tester K en relació amb els testers apareguts a la Coma l'any 1920.

Tres fotografies de la descoberta del tester K pels veïns de Fontscaldes, i un dibuix ideal del tester. (Imatges: Samuel Burguete i Domingo Solé)

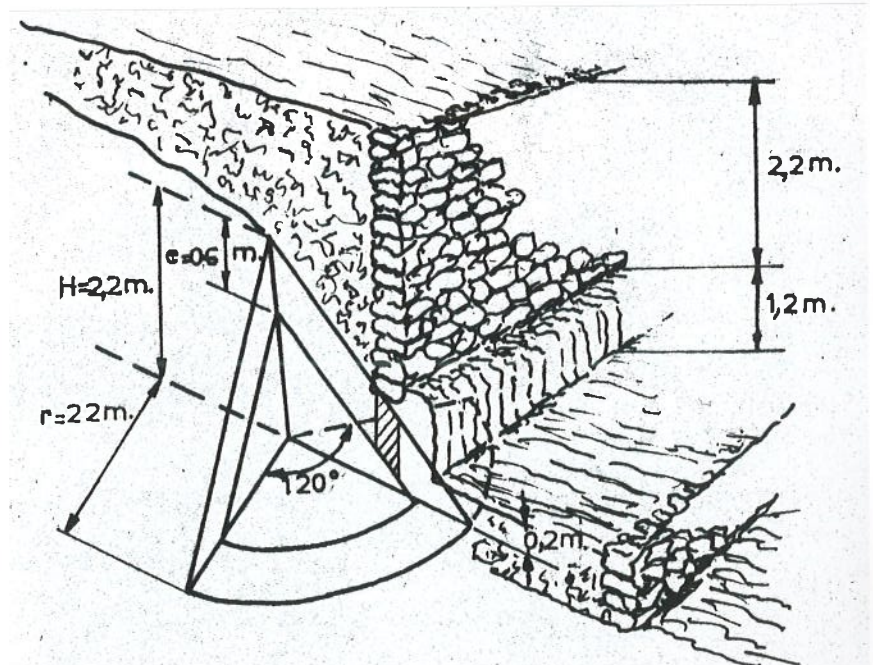
Aquest nou tester es trobava alineat amb els antics testers de la Coma apareguts l'any 1920. Es va calcular que tenia una potència mínima d'uns 2,2 m d'alçada i una profunditat semblant.

La intervenció que es va realitzar va ser superficial i de neteja, atès que la caiguda del marge que l'amagava entorpia la circulació del camí veïnal que el voreja.

Probablement el tester ja es va escapar quan es va construir el camí i sembla del tot raonable pensar que continuava poc o molt per sota del seu nivell, tot adoptant una forma natural de con.

La mostra que es va recollir corresponia al 61% del volum del tester i el temps de formació de l'abocament devia rondar els 10 anys.

Entre els materials apareguts, van aparèixer fragments de fang recuit, porcions de graella o estructura de

forn malmeses o amortitzades, abundants fragments de pedra calcària utilitzats probablement per reduir el volum del tester i, el més interessant, peces que han proporcionat formes i decoracions noves que s'han afegit a les tipologies conegudes. Un continu treball de revisió de criteris per a unes

produccions encara bastant desconegudes en un jaciment poc explorat.

Nota

La bibliografia emprada en aquesta segona part la trobarem recollida al quart i darrer lliurament d'aquest article.